

Sygn. akt. IV Ka 1389/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2016 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział IV Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Robert Zdych

Sędziowie SSO Anna Bałazińska – Goliszewska

SSR del. do SO Katarzyna Szafrńska (spr.)

Protokolant Justyna Gdula

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2016 r.

sprawy **J. W.**

syna S. i A. zd. W., ur. (...) we W.

oskarżonego o przestępstwo z art. 157 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela prywatnego M. M.

od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia

z dnia 14 września 2015 r. sygn. akt V K 1046/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia – Śródmieścia do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt IV K 1389/15

UZASADNIENIE

J. W. został oskarżony prywatnym aktem oskarżenia o to, że w dniu 27 lipca 2014 r. we W. poprzez uderzenie głową w okolicę czołową M. M., spowodował u niego obrażenia skutkujące rozstrojem zdrowia i naruszeniem czynności narządów ciała na czas nie przekraczający 7 dni tj. o czyn z art. 157 § 2 k.k.

Pomoc taka nabiera znaczenia nie tylko w stadium rozpoznawczym z uwagi na wynikającą z art. 167 § 1 k.p.k. inicjatywę dowodową, czy rozkład ciężaru dowodu – oskarżyciel posiłkowy, podobnie jak oskarżony czy oskarżyciel publiczny, ponosić będzie ujemne konsekwencje swojej bierności na rozprawie (art. 427 § 4 k.p.k.). Nie do przecenienia jest także na etapie bezpośrednio poprzedzającym postępowanie odwoławcze, zwłaszcza gdy chodzi o ocenę i wszechstronną analizę materiału dowodowego zgromadzonego w toku dotychczasowego postępowania, sformułowanie treści zarzutów w skardze apelacyjnej itp. W świetle znowelizowanego art. 427 § 1 k.p.k., odwołujący się powinien nie tylko wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, lecz także sformułować zarzuty stawiane rozstrzygnięciu lub ustaleniu, a także podać czego się domaga. Co do zasady, tak zakreślone ramy środka odwoławczego są wiążące dla sądu ad quem, który rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1–3 k.p.k., a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, 439 § 1, art. 440 i 455 k.p.k.

Wyrokiem z dnia 14 września 2015 roku Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia w V Wydział Karny w sprawie o sygn. akt V K 1046/14 na podstawie art. 496 § 1 i 3 kpk umorzył postępowanie w sprawie i kosztami postępowania obciążył oskarżyciela prywatnego.

W uzasadnieniu Sąd I instancji wskazał, że podstawą umorzenia postępowania było niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego bez usprawiedliwionych powodów na rozprawę w dniu 14 września 2015 r. – pomimo prawidłowego zawiadomienia o tym terminie, a które to uważa się za odstąpienie od oskarżenia przed prawomocnym zakończeniem postępowania.

Od tego wyroku apelację wywiódł oskarżyciel prywatny M. M. zarzucając, jak można wnosić z treści apelacji, że nie stawiał się na rozprawę w dniu 14 września 2015 r., ponieważ miał ciężko chorą matkę, a przy tym był przekonany, że nie ma obowiązku stawiennictwa.

W związku z powyższym, oskarżyciel wnosił o uchylenie zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następujące:

Apelacja oskarżyciela prywatnego zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd I instancji, rozpoznając niniejszą sprawę dopuścił się obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia (art. 438 pkt 2 kpk). Błąd ten polegał, na tym, iż wbrew obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. przepisom, Sąd nie przyznał oskarżycielowi prywatnemu pełnomocnika z urzędu, który niewątpliwie reprezentowałby go na rozprawie w dniu 14 września 2015 r., co stanowiłoby przeszkodę do umorzenia postępowania na zasadzie art. 496 § 1 i 3 kpk.

Artykuł 87a k.p.k., dodany do kodeksu postępowania karnego na mocy art. 1 pkt 29 noweli wrześniowej, wprowadził do procedury karnej nową instytucję procesową w postaci pełnomocnika z urzędu dla strony innej niż oskarżony. Celem tej regulacji jest – jak wskazano w uzasadnieniu projektu – zwiększenie dostępu do pomocy prawnej, zapewnienie równoprawności stron i zwiększenie kontrydiktoryjności samego postępowania sądowego. Tak jak w przypadku oskarżonego prawo do korzystania z pomocy obrońcy z urzędu stanowi jeden z aspektów formalnego prawa do obrony, tak w przypadku strony innej niż oskarżony prawo do korzystania z pomocy prawnej pełnomocnika z urzędu jest niejako przejawem formalnego prawa do realizowania obrony jego prawnie chronionych interesów.

Ustawodawca nie ustanawia przy tym jakichkolwiek wymogów, od których uzależnione byłoby skorzystanie przez ten podmiot z pomocy prawnej ze strony

wyznaczonego z urzędu pełnomocnika. Jedynym kryterium przyznania pomocy jest brak pełnomocnika z wyboru. Pełnomocnik z urzędu wyznaczany jest w trybie przewidzianym w art. 81a k.p.k. Wniosek o jego wyznaczenie prezes sądu, sąd lub referendarz sądowy rozpoznaje niezwłocznie. A zatem wyznaczenie na wniosek strony innej niż oskarżony, pełnomocnika następuje bez konieczności wykazywania swej niezamożności. Zakłada się przy tym konieczność pouczenia strony o uprawnieniu do wystąpienia o takiego pełnomocnika przy doręczaniu jej zawiadomienia o terminie rozprawy lub posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1, art. 343 § 5 i art. 343a k.p.k., wraz z informacją o możliwości obciążenia jej kosztami tak udzielonej pomocy prawnej w zależności od wyniku procesu. Również stosownie do art. 444 § 2 w zw. z art. 444 § 3 k.p.k., oskarżyciela prywatnego należy ponownie pouczyć przy ogłoszeniu lub doręczeniu wyroku o uprawnieniu do złożenia wniosku o wyznaczenie pełnomocnika w celu sporządzenia apelacji (zob. art. 100 § 3 k.p.k.).

Niezwłocznie po wejściu w życie noweli wrześniowej właściwy organ procesowy – **stosownie do zasady zaufania** – przekazuje stronom i innym osobom uprawnionym informacje o zmianie zakresu ich obowiązków i uprawnień wynikającej z komentowanego przepisu.

Sąd I instancji, procedując w sprawie, postąpił jednak wbrew tym wszystkim regulacjom, obowiązującym już przecież w dacie rozprawy z dnia 13 lipca 2015 r. Sąd nie tylko, że nie pouczył oskarżyciela prywatnego o przysługujących mu uprawnieniach, to pomimo tego, że złożył on na rozprawie wnioski o wyznaczenie mu pełnomocnika z urzędu, wezwał go do wykazania, że nie jest on w stanie, z uwagi na swą sytuację materialną, ponieść kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru w terminie 7 dni pod rygorem nieuwzględnienia wniosku, a następnie na kolejnym terminie tj. na rozprawie w dniu 14 września 2015 r. wniosku tego nie uwzględnił.

W konsekwencji w dniu 13 lipca 2015 r. Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe, pomimo tego, że powinien był rozprawę odroczyć i niezwłocznie wyznaczyć oskarżycielowi prywatnemu pełnomocnika z urzędu.

Następnie w dniu 14 września 2015 r., pod nieobecność oskarżyciela prywatnego i pełnomocnika, pomimo tego, że uznał, że zachodzą warunki z art. 496 § 1 i 3 kpk, a zatem przeszkoda procesowa w postaci odstąpienia od oskarżenia, dokończył postępowanie tj. wydał postanowienia: w trybie art. 404 § 2 kpk o prowadzeniu w dalszym ciągu oraz w trybie art. 376 § 2 kpk o prowadzeniu pod nieobecność oskarżonego, a następnie zakończył postępowanie i wydał wyrok umarzający postępowanie .

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji dopuścił się w ten sposób, obrazy przepisów prawa procesowego, która nie tylko, że mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, ale z pewnością wpływ ten miała. Gdyby bowiem Sąd I instancji wyznaczył oskarżycielowi prywatnemu pełnomocnika z urzędu, postępowanie nie zakończyłoby się wyrokiem umarzającym postępowanie z powodu nieusprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżyciela prywatnego, a tym samym oskarżyciel prywatny, nie poniósłby negatywnych konsekwencji procesowych błędnego pouczenia.

Przemodelowanie postępowania sądowego w kierunku zdecydowanie większej niż dotychczas kontradiktoryjności powoduje, że zapewnienie także stronie innej niż oskarżony zastępstwa i pomocy prawnej ze strony podmiotu fachowego nabiera szczególnego znaczenia, zwłaszcza z perspektywy normy dekodowanej z art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k. Stosownie do tej regulacji celem postępowania karnego jest także jego ukształtowanie, aby m.in. uwzględnione zostały prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Zapewnienie tym samym pokrzywdzonemu- niezbędnej pomocy prawnej ze strony pełnomocnika stanowi ważny instrument urealniający ochronę interesów pokrzywdzonego.

Reasumując, Sąd Rejonowy, ponownie rozpoznając sprawę, w sposób zgodny z obowiązującymi w dacie procedowania przepisami, rozpoznał wniosek oskarżyciela prywatnego o wyznaczenie mu pełnomocnika z urzędu, a następnie przeprowadził od początku postępowanie dowodowe i dokonał wnikliwej oceny dowodów.

Zważywszy na powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak na wstępie.